

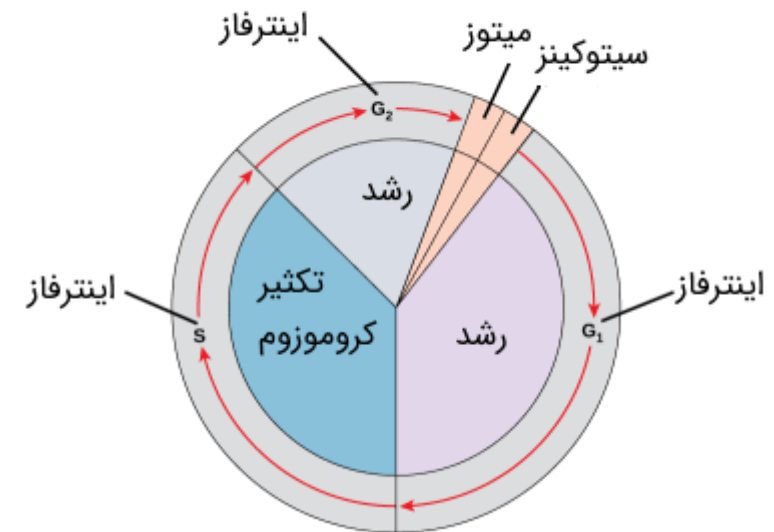
راهنمایی درسی بیولوژی صنف یازدهم دوره ششم

اهداف کلی درس:

1. شاگردان بتوانند مراحل مختلف دوران حجره را بشناسند.
2. فرق میان تقسیم مستقیم و غیرمستقیم را درک کنند.
3. مفهوم و مراحل میتوسیس و میوسیس را توضیح دهند.
4. تنظیم دوران حجره و مرحله انترفیز را تشریح کنند.
5. فرق میان میتوسیس و میوسیس را مقایسه نمایند.

۱. دوران حجره چیست؟

حجره‌ها در بدن موجودات زنده دو وظیفه عمده دارند: رشد و تولید مثل. این وظایف از طریق تقسیم انجام می‌شود. به مجموعه رویدادهایی که از تشکیل حجره تا تقسیم و دوباره تشکیل حجره جدید رخ می‌دهد، دوران حجره (Cell Cycle) گفته می‌شود.

بخش‌های دوران حجره:

1. مرحله انترفیز – (Interphase) مرحله آماده‌گی
  2. مرحله تقسیم – (M Phase) مرحله تقسیم واقعی
۲. مرحله انترفیز (Interphase)

این مرحله حدود ۹۰٪ از دوران حجره را در بر می‌گیرد و شامل سه بخش است:

فعالیت	بخش
رشد حجره، سنتز پروتئین‌ها	G ₁
کپی‌سازی DNA (دو برابر شدن ماده جنتیکی)	S
آماده‌گی نهایی برای تقسیم	G ₂

۳. انواع تقسیم حجروی

الف) تقسیم مستقیم (Amitosis)

- در حجرات ابتدایی (مثل بعضی باکتری‌ها)
  - بدون تشکیل کروموزوم مشخص
  - مواد جنتیکی بدون ترتیب خاصی تقسیم می‌شوند
- ب) تقسیم غیر مستقیم (Mitosis & Meiosis)
- در حجرات یوکاریوتیک
  - کروموزوم‌ها تنظیم شده و منظم تقسیم می‌شوند
  - شامل میتوسیس و میوسیس می‌باشد

۴. میتوسیس (Mitosis)

تعریف:

میتوسیس یک نوع تقسیم غیرمستقیم است که در آن حجره مادر به دو حجره دختر کاملاً مشابه تقسیم می‌شود.

مراحل میتوسیس:

مرحله	فعالیت
۱. پروفیز	کروموزوم‌ها ظاهر می‌شوند، غشای هستک از بین می‌رود
۲. متافیز	کروموزوم‌ها در وسط حجره قرار می‌گیرند
۳. آنافیز	کروماتیدهای خواهر از هم جدا شده به قطبین می‌روند
۴. تلوفیز	غشای هستک دوباره تشکیل می‌شود، تقسیم ختم می‌شود

میوسیس شامل دو تقسیم بی هم است:

میوسیس اولی: (Meiosis I)

مرحله	فعالیت
پروفیزا I	جفت شدن کروموزوم‌های مشابه، تبادل مواد جنتیکی (Crossing Over)
متافیزا I	کروموزوم‌های جفت شده در خط وسط قرار می‌گیرند
آنافیزا I	کروموزوم‌های همتا از هم جدا می‌شوند
تلوفیزا I و سایتوکینیس	دو حجره دختر با نصف کروموزوم تشکیل می‌شود

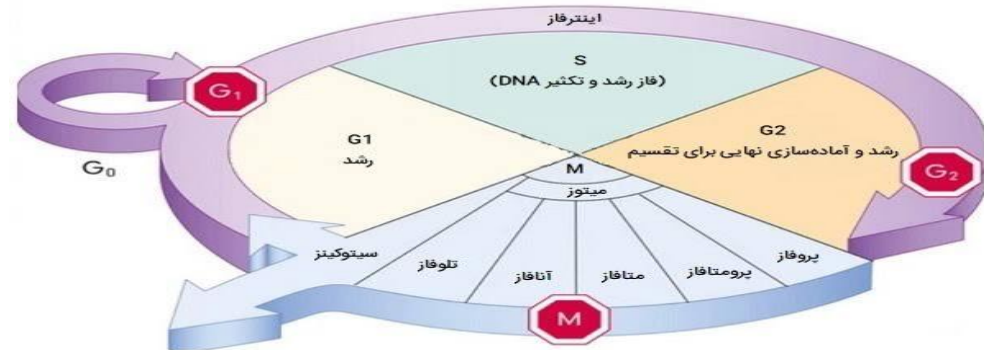
میوسیس دومی: (Meiosis II)

مثل میتوسیس عمل می‌کند:

مرحله	فعالیت
پروفیزا II	دوباره رشته‌های اسپندل ساخته می‌شوند
متافیزا II	کروموزوم‌ها در وسط صف می‌گیرند
آنافیزا II	کروماتیدهای خواهر جدا می‌شوند
تلوفیزا II و سایتوکینیس	چهار حجره با کروموزوم‌های غیرمشابه تولید می‌شود

۹. تفاوت میان میتوسیس و میوسیس

میوسیس	میتوسیس	ویژگی
دو بار	یک بار	تعداد تقسیم
۴ حجره	۲ حجره	حجرات تولید شده
نصف کروموزوم‌ها	مشابه حجره مادر	نوع حجره
تولید گامت‌ها	رشد، ترمیم	کاربرد
دارد) به‌خاطر (Crossing Over	ندارد	تنوع جنتیکی

۵. سایتوکینیس (Cytokinesis)

بعد از ختم میتوسیس، سایتوکینیس یا تقسیم سیتوپلاسم رخ می‌دهد. در نتیجه، دو حجره دختر مستقل با همان تعداد کروموزوم تولید می‌شود.

۶. مکانیزم (مخانیکیت) تقسیم حجره

- در تقسیم غیرمستقیم، کروموزوم‌ها با استفاده از اسپندل فایبرها حرکت می‌کنند.
- سانتیول‌ها نقش مهمی در تشکیل رشته‌های اسپندل دارند.
- تقسیم توسط تنظیمات دقیق انزیمی و سیگنال‌های حجره‌ای کنترل می‌شود.

۷. اهمیت میتوسیس

- رشد بدن موجودات چندحجره‌ای
- ترمیم بافت‌های آسیب‌دیده
- تولید مثل غیرجنسی در برخی موجودات
- حفظ ثبات کروموزومی در حجرات جدید

۸. میوسیس (Meiosis)

تعریف:

میوسیس نوعی تقسیم غیرمستقیم است که منجر به تولید چهار حجره دختر با نصف کروموزوم‌های حجره مادر می‌شود. در تولید اسپرم و تخمک استفاده می‌شود.